

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ДИДАКТИКИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИННИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ
ПСИХОДИДАКТИКИ ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО
СХІДНОСВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ ІМЕНІ О. С. ПУШКІНА
(БІЛОРУСЬ)
ГРОДНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯНКИ КУПАЛИ (БІЛОРУСЬ)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
КАЗАХСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АБАЯ
(КАЗАХСТАН)
УНІВЕРСИТЕТ САСКАТЧЕВАНА (КАНАДА)
САМАРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ВИЩА ШКОЛА БІЗНЕСУ І НАУК ПРО ЗДОРОВ'Я У м. ЛОДЗЬ (РЕСПУБЛІКА
ПОЛЬЩА)

FOLIA COMENIANA

ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ПСИХОДИДАКТИКИ ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали I Міжнародної
науково-практичної онлайн-Інтернет-конференції

06 квітня 2017 року

Частина I

Умань – 2017

УДК 37(477) (06)
ББК 74.04 (4 Укр) я431
М 74

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко І. І. – д. пед. н., професор, завідувач Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Яна Амоса Коменського Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Васьківська Галина – д. пед. н., ст. науковий співробітник, зав. відділу дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

Велескоп Войцех – д. соціолог. н., проректор з організації навчання та якості освіти Вищої школи бізнесу і наук про здоров'я в Лодзі.

Івська Надія – к. пед. н., доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая.

Коберник Галина – к. пед. н., проф., зав. кафедри теорії початкового навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Коберник Олександр – д. пед. н., проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кочетова Наталія – к. ф.-м. н., декан факультету початкової освіти Самарського державного соціально-педагогічного університету.

Кравченко Оксана – к. пед. н., доц., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Лякішева Анна – д. пед. н., проф., декан Педагогічного факультету Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Максимук Лариса – к. пед. н., доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна.

Сергійко Світлана – к. пед. н., доц., ректор Гродненського обласного інституту розвитку освіти.

Тарантей Лариса – к. пед. н., доц., декан Гродненського обласного інституту розвитку освіти.

Якимчук Борис – к. психол. н., проф. кафедри психології, декан факультету початкової освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Людмила – д. пед. н., проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди.

Данилюк Оксана – к. філол. н., доц., зав. кафедри філології та методики початкової освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

(протокол № 8 від 25.04.2017 р.).

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська

М 74 МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ : Матеріали Першої Міжнародної Інтернет-конференції, м. Умань, 6 квітня 2017 року
// FOLIA COMENIANA : Вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Осадченко І. І. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. – Ч. І. – 113 с.

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ №19704 – 9504Р від 21.12.2012 р.

До збірника увійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямкам роботи конференції: методологія модернізації освітнього середовища; особливості сучасного виховного середовища та сучасні підходи до удосконалення навчального процесу у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах; основні тенденції формування змісту освіти в умовах модернізації освітнього середовища; сучасні педагогічні технології у процесі модернізації освітнього середовища; проблеми управління навчальними закладами у період їх модернізації; діяльність соціально-психологічної служби у ЗНЗ та ВНЗ: історія та перспективи; філософія освіти на зламі її модернізації; психодидактичні дослідження як необхідність реалізації продуктивної освіти.

УДК 37(477) (06)
ББК 74.04 (4 Укр) я431

ЗМІСТ

I. МЕТОДОЛОГІЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Іванюк Ганна. Нова стратегія розвитку освітнього середовища педагогічного вищого навчального закладу.....	6
Косишук Сергій. Проблема модернізації освітнього середовища: аксіологічно-акмеологічний контекст.....	9
Січкарь Алла. Трансформація ідей про розвивальне середовище у еспадщині українських педагогів (20-ті рр. XX століття).....	12

II. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Дурманенко Оксана. Організація виховної роботи у ВНЗ у контексті модернізації освітнього середовища.....	16
Кибальна Неля. Виховання цілеспрямованої позитивної мотивації майбутніх фахівців цивільного захисту на необхідність прояву відповідальності у професійній діяльності.....	19

III. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ТА ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Борзенкова Ольга. Умовляння формування професійної компетентності магістрів образования.....	22
Васьківський Микола. Особливі чинники підготовки старшокласників до вибору професії типу «людина – техніка».....	28
Галушак Ірина. Педагогічні детермінанти формування правової компетентності майбутніх економістів у вищій школі.....	30
Голова Наталія. Особливості підготовки вихователів до формування просторово-часових уявлень дітей дошкільного віку.....	33
Денисенко Світлана. Сучасні методи та засоби створення мультимедійного освітнього середовища ВНЗ.....	37
Куземко Леся. Сучасні виклики вищої педагогічної освіти.....	39
Паламар Світлана. Формування ціннісних орієнтацій старшокласників засобами міжпредметних зв'язків.....	43

IV. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

- Барановська Олена.** Міжпредметна інтеграція як основний чинник удосконалення навчального процесу в старшій школі в умовах профільного навчання.....46
- Бобилев Дмитро.** Модернізація цілей і змісту методичної системи навчання функціонального аналізу з пріоритетом професійної спрямованості та фундаментальності.....49
- Кизенко Василь.** Варіативний компонент як важливий чинник модернізації освітнього середовища.....52
- Кравчук Ольга.** Педагогічні реалії формування краєзнавчої компетентності в учнів старшої школи.....55
- Трубочева Світлана.** Метапредметні основи професійно зорієнтованого освітнього середовища у старшій школі.....59
- Чирва Галина.** Основи моделювання сучасного змісту підготовки майбутніх спеціалістів у педагогічних ВНЗ.....61

V. ДИДАКТИЧНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

- Бобкович Катерина.** Значення системи moodle як засобу модернізації та оптимізації освітнього процесу у вищих медичних навчальних закладах.....63
- Васьківська Олена.** Розвиток діалогічних умінь старшокласників в умовах віртуального середовища.....67
- Голуб Володимир, Голуб Надія.** Усна народна творчість як теоретична основа формування пізнавальних інтересів у молодших школярів.....69
- Стеценко Надія.** Організація тестового контролю навчальних досягнень студентів з дисциплін педагогічного циклу.....71

VI. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

- Welskop Wojciech (Велскон Войцех).** Action learning and case-study as a modern interactive educational technology.....73

- Венгловська Олена.** Особистісно-професійний розвиток майбутнього фахівця засобами пошукової діяльності.....77
- Коберник Галина.** Показники готовності майбутніх учителів до впровадження інноваційних педагогічних технологій.....80
- Чорноус Оксана.** Дидактичні особливості мультимедійних технологій в освітньому середовищі.....84

VII. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ У ПЕРІОД ЇХ МОДЕРНІЗАЦІЇ

- Дичук Павло, Перфілюєва Людмила.** Інновації моніторингу якості вищої освіти.....86

VIII. ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У ЗНЗ ТА ВНЗ: ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

- Іванова Наталя.** К вопросу о социально-психологической адаптации выпускников факультета начального образования к работе в образовательных организациях.....89
- Лисюченко Людмила.** Теоретичний аналіз проблеми професійної адаптації особистості.....96
- Чекаленко Вікторія.** Соціально-психологічний супровід професійного становлення студентів.....99

IX. ПСИХОДИДАКТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКТИВНОЇ ОСВІТИ

- Бартків Оксана.** Сутність сприятливого навчально-виховного середовища вищого навчального закладу.....101
- Беллюдна Наталія.** Психофізіологічні основи розвивального навчання молодших школярів в емпіричному досвіді В. О. Сухомлинського.....105
- Дурманенко Євгенія.** Інноваційний потенціал викладача вищої школи як показник модернізації навчального середовища.....107
- Хайрулліна Юлія.** Формування художнього світосприйняття школярів засобами медіакраєзнавства.....110

до такого рішення слугував науково-практичний семінар з теми «Акмеологічні технології успішного навчання, виховання і розвитку суб'єктів освітнього процесу», проведений відділом дидактики Інституту педагогіки на базі Пісківської гуманітарної гімназії.

Таким чином, подальші свої дослідження ми пов'язуватимемо з дидактичними аспектами впровадження акмеологічних та аксіологічних технологій у шкільне освітнє середовище, адже вивчення аксіологічних засад формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантної і варіативної складових зумовлене не тільки мотиваційно-аксеологічними проблемами, процесами трансформації освіти, але й акмеологічними детермінантами формування себе-вартості як людини, як одиниці соціуму.

Список використаних джерел

1. Васьківська Г.О. Формування ціннісно-смыслових орієнтацій учнів старшої школи засобами змісту сучасного підручника / Г.О. Васьківська, С.В. Косянчук // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол., голов. ред. В.М. Мадзігон; наук. ред. О.М. Топузов]. – К. : Пед. думка, 2011. – Вип. 11. – С. 107–120.
2. Косянчук С. Аксіологічний підхід до формування змісту профільного навчання як нагальна потреба і важлива складова стратегії освіти / Сергій Косянчук // Дидактика: теорія і практика : зб. наук. праць / [за наук. ред. д-ра пед. наук Г.О. Васьківської]. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 67–71.
3. Фундаменталізація змісту освіти у старшій школі: теорія і практика : кол. монограф. / [авт. кол.: Г.О. Васьківська, В.І. Кизенко, С.Е. Трубочева, С.П. Бондар, Л.А. Липова, О.В. Барановська, С.В. Косянчук, Н.В. Захарчук] ; за наук. ред. д-ра пед. наук Г.О. Васьківської. – К. : Пед. думка, 2015. – 288 с.: іл. – Бібліограф.: 310 назв. – С. 250–271.

Січкарь Алла,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕЙ ПРО РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У СПАДЩИНІ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ (20-ті рр. XX століття)

Ідея створення розвивального середовища з урахуванням «природи» дитини по-різному трактувалася впродовж 20-х років

XX століття українськими педагогами (А. Залкінд [1], О. Дорошенко [2], В. Чередниченко [5], Е. Яновською [6; 7].

В. Чередниченко відводила особливе місце середовищу в становленні особистості дитини дошкільного віку. У праці «Дитяча хата» (1921) педагог зазначала, що «дитина живе тим, що її оточує» [5, с. 18]. На переконання В. Чередниченко, усі «установи першого дитинства» мають бути просякнуті духом волі, цікавої праці й творчої ініціативи. Вона розробила низку вимог до середовища, яке б задовольнило діяльну природу дітей дошкільного віку та забезпечило б простір для їхнього вільного розвитку: 1) діти повинні рости в помешканнях, де все має бути зроблено для дітей і з урахуванням їхніх інтересів; 2) меблі повинні відповідати віку й зросту дітей, бути легкими, щоб у будь-який час вся кімната могла змінюватися залежно від того, чим у цей момент зацікавлені діти; 3) в приміщенні має бути великий запас іграшок, матеріалів для праці, щоб дитина легко могла знайти все те, в чому їй хочеться виявити свою діяльність; 4) в оформленні приміщення доцільно використати зразки народного мистецтва і багатий національний орнамент; 5) в українській дошкільній установі мають бути народні інструменти (кобза, ліри, скрипка) – «...хай діти слухають рідні звуки рідних серцям» [5, с. 20]. Як бачимо, вимоги В. Чередниченко складено з урахуванням природних психофізичних особливостей дітей дошкільного віку. У її поглядах відчутний вплив ідей Ф. Фребеля, М. Монтесорі щодо середовища як засобу самовиховання, саморозвитку та С. Русової щодо врахування національних традицій українського народу у виховному середовищі дитячого садка.

Аналіз праці Е.Яновської «Дитячий будинок як історична необхідність» (1922) [3] свідчить про певну трансформацію її поглядів щодо означеної проблеми викладеними у публікації «Виховні засоби дитячого садка» (1911) [6]. Сталими залишилися погляди педагога стосовно організації в дитячій установі середовища, яке б пробуджувало природні здібності дитини, створювало умови для вправлянь. Однак у зазначеній праці немає згадки про використання матеріалу Ф. Фребеля в предметному

середовищі дитячого садка. Потребу в ньому Е. Яновська відстоювала на сторінках журналу «Дошкільне виховання» (1911). Натомість, у радянську добу (20-ті роки XX століття) значне місце в оточуючому середовищі дітей дошкільного віку педагог відводила предметам, що були знаряддями праці в дещо зменшеному вигляді та забезпечували вправлення дітей у трудових процесах [3, арк. 182].

На створенні соціального середовища в установі зі «змішаним» за віком складом дітей наполягала О. Дорошенко в доповіді «Нові методи праці в дошкільній установі» (1925) [2]. Педагог вважала доцільним максимально перенести життя дитячого садка в природне середовище. Вона розглядала природу як чинник формування знань у дітей, який може доповнити і, навіть, замінити дидактичний матеріал. Природа, на думку О. Дорошенко, сприяє розвитку у дітей розуміння залежності між явищами та наслідками, «виробленню» матеріалістичного світогляду [2, арк. 360–363].

За результатами теоретичного аналізу встановлено, що в другій половині 20-х років XX століття українська педагогічна наука й практика розвивалися в руслі радянської класової ідеології. Простежується спроба абсолютизувати роль середовища як чинника розвитку особистості дитини дошкільного віку. На підтвердження вищезазначеного можемо послатися на працю А. Залкінда «Про педологічний перегляд дошкільного виховання» (1925) [1]. У ній автор піддав різкій критиці загальноновизнані теорії щодо врахування природи дитини дошкільного віку у формуванні її особистості й виклав свою теорію провідної ролі соціальних чинників у формуванні дитячої психіки, згідно якої поведінка дитини в її напрямках і структурі цілком зумовлюється оточуючим середовищем. Невеликий обсяг досвіду й звичок дитини пояснювався не стільки результатом біологічних особливостей, скільки вузькістю середовища й соціальних вимог, які перед нею ставляться [1; 7, с. 183–188].

Наприкінці 20-х років XX століття середовище розглядалося як один із чинників політехнічного виховання, нової комуністичної зміни, забезпечення соціально корисної поведінки дошкільників.

У публікації «В боротьбі за дошкільну справу» (1933) В. Нікатова зазначала, що обов'язковими складниками середовища дитячої установи були «робітня» й ігрова кімнати. У «робітній кімнаті» діти всіх вікових груп мали вправлятися в оволодінні навичками роботи з різними інструментами (молотком, пилюкою, рубанком, ножом, ножицями тощо), а в старшій групі – опановувати роботу з механізованими знаряддями праці, технічними приладами, здійснювати різноманітні досліди; в кімнаті для ігор – розвивати творчість і «комбінаторність» [4, с. 43].

Історико-педагогічне дослідження розвитку ідей щодо створення предметно-ігрового середовища та його функціонального призначення в означених хронологічних і територіальних межах України уможливило твердження про трансформацію їх під впливом наукових досягнень та суспільно-політичних умов, що змінювалися. Однак незмінною залишалася ідея розвивального і виховного значення оточуючого середовища в формуванні особистості дитини.

Список використаних джерел

1. Залкінд А. Про педологічний перегляд дошкільного виховання / А. Залкінд. – Х : ДВД України, 1925. – 124 с.
2. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України). – Ф. 166, оп. 4, спр. 399, 823 арк.
3. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 2, спр. 1673, 421 арк.
4. Нікатова В. В боротьбі за дошкільну справу / В. Нікатова // За комуніст. виховання дошкільника. – 1933. – № 1. – С. 36–43.
5. Череди́нченко В. Дитяча хата: порадник організації і керування установ дитячого виховання. Ч. 1. – Х.; Полтава: Всеукр. держ. вид-во, 1921. – 68 с.
6. Яновская Э. Воспитательные средства детского сада / Э. Яновская // Дошк. воспитание. – 1911. – № 7. – С. 540–543.
7. Яновська Е. III Всесоюзна конференція в справі дошкільного виховання / Е. Яновська // Шлях освіти. – 1926. – № 4/5. – С. 183–188.